

ВІДГУК

**офіційного опонента — доктора педагогічних наук,
професора кафедри теорії та історії музичного виконавства
Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського
ЮНИКА ДМИТРА ГРИГОРОВИЧА
на дисертаційну роботу ХОУ ЇМЕЙ
«Методика особистісно-креативного розвитку молодших школярів
у процесі навчання музики»,
подану на здобуття наукового ступеня
доктора філософії з галузі знань 01 — Освіта/Педагогіка
за спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво)**

1. *Актуальність теми дослідження.*

Світова освітня парадигма вимагає змін в аспекті модернізації мистецької освіти. На мистецьких факультетах закладів вищої освіти України науково-педагогічні працівники покликані спрямовувати майбутніх фахівців на формування особистісно-креативного розвитку молодших школярів у процесі їх музичного навчання. У зв'язку з цим посилюється роль мистецької освіти, спрямованої на творчий розвиток учнів. Одним із найпотужніших факторів розвитку особистості виступає креативність, яка визначає готовність особистості до нестандартного мислення й поведінки. У цьому сенсі актуальність дослідження Хоу Їмей не викликає сумнівів, оскільки спрямоване на висвітлення питань особистісно-креативного розвитку молодших школярів у процесі навчання музики.

Актуальність наукових розвідок із обраної проблеми поглиблюється необхідністю подолання існуючих суперечностей, зокрема: між прогресивною музично-педагогічною теорією та її впровадженням у практику шкільної музичної освіти; між очевидною необхідністю виховання творчої особистості у процесі навчання музики і відсутністю усвідомлення, а відтак і наукового обґрунтування особистісно-креативного розвитку як основи її становлення; між значимістю особистісно-креативного розвитку молодших школярів та сучасним станом музичного навчання; між існуючим педагогічним досвідом щодо розвитку креативності учнів у процесі навчання музики і недостатнім його

узагальненням у методичних розробках і дослідженнях науковців; між сучасними вимогами до уроку мистецтва і рівнем фахової підготовленості вчителів до його якісного проведення з урахуванням креативного розвитку учнів.

Своєчасність дослідження визначається його відповідністю напряму наукових досліджень кафедри теорії та методики музичної освіти, хорового співу і диригування Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Тему дисертації затверджено Вченою радою НПУ імені М. П. Драгоманова (протокол № 7 від 29 листопада 2017 р.).

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, їх достовірність і наукова новизна.

Детальне ознайомлення з дисертацією Хоу Їмей дає підстави стверджувати, що обґрунтованість результатів дослідження зумовлена внутрішньо узгодженою структурою дисертаційної роботи, цілісністю та логікою викладу основних положень, розробленою методологічною базою, чіткістю визначеного наукового апарату, де об'єктом став процес навчання музики молодших школярів, предметом — педагогічні умови, форми і методи особистісно-креативного розвитку молодших школярів у процесі навчання музики. Відповідно до мети — розробити, теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити методику особистісно-креативного розвитку молодших школярів у процесі навчання музики — дисертанткою визначено завдання, які вирішені в повному обсязі.

Заслугове схвальної оцінки авторське визначення у ході дослідження сутності поняття «креативність молодшого школяра» та ключової категорії «особистісно-креативний розвиток молодших школярів», яку дисертантка розглядає як один із аспектів процесу становлення особистості, що здійснюється під час музично-творчої діяльності. Застосовані у межах дослідження наукові підходи й принципи, педагогічні умови, форми і методи, що логічно і переконливо представлені в авторській моделі особистісно-креативного розвитку молодших школярів у процесі навчання музики (с. 123).

Варто відзначити ґрунтовність вивчення стану мистецької освіти у контексті положень НУШ з позицій інтегративного підходу, необхідною складовою якої дисертантка розглядає особистісно-креативний розвиток молодших школярів у процесі навчання музики. Детальний аналіз психолого-педагогічної та методичної літератури відображує сучасний аспект розуміння означеної проблеми, що разом із експериментально-практичною частиною дослідження на основі авторської поетапної методики зумовлює вірогідність і належний рівень наукових положень та висновків дисертації.

Отримані результати дозволили дисертантці виявити наукову новизну дослідження, яка полягає в тому, що *вперше*: розроблено методику особистісно-креативного розвитку молодших школярів у процесі навчання музики та перевірено експериментально її ефективність; розкрито сутність і зміст, визначено компоненту структуру особистісно-креативного розвитку молодших школярів у процесі навчання музики, критерії, показники та рівні розвиненості означеного феномену; визначено принципи та виявлено педагогічні умови особистісно-креативного розвитку молодших школярів у процесі навчання музики; розроблено організаційно-методичну модель особистісно-креативного розвитку молодших школярів у процесі навчання музики. Окрім цього дисертанткою *уточнено* зміст поняття «креативність молодшого школяра», «особистісно-креативний розвиток молодших школярів», а також доведено ефективність застосування методологічних підходів до вирішення обраної проблеми. У представленій праці *вдосконалено* форми та методи, спрямовані на особистісно-креативний розвиток молодших школярів у процесі навчання музики, що передбачає становлення особистості у контексті цілісного сприйняття дійсності. У дисертації *подальшого розвитку* набули науково-педагогічні ідеї щодо творчої діяльності молодших школярів у процесі навчання музики.

Обґрунтованість і достовірність результатів підтверджується їх успішною апробацією на міжнародних і вітчизняних конференціях.

3. Значущість дослідження для науки і практики.

Значущість отриманих результатів дослідження полягає в розробці, теоретичному обґрунтуванні, експериментальній перевірці ефективності поетапної методики, впровадженій в освітній процес факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського НПУ імені М. П. Драгоманова (довідка № 44 від 19.02.2020 р.), спеціалізованої школи № 115 імені І.Огієнка м. Києва (довідка № 05-09/124 від 25.06.2021 р.), КЗ «Ірпінська ДШМ імені М. Вериківського (довідка № 08-17/58 від 24.06.2021 р.).

Матеріали дослідження можуть бути використані викладачами мистецьких шкіл та закладів загальної середньої освіти, керівниками гуртків закладів позашкільної освіти та викладачами ЗВО (у лекціях з методики музичної освіти, у підготовці студентів мистецьких спеціальностей до виробничої практики, у написанні магістерських та бакалаврських робіт).

4. Структура та зміст дисертації, її завершеність і відповідність встановленим вимогам щодо оформлення такого типу наукових праць.

Аналіз дисертації засвідчує, що вона логічно структурована, сформульовані висновки узгоджені з поставленими завданнями. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списків використаних джерел до кожного розділу та додатків.

У першому розділі — *«Теоретичні основи особистісно-креативного розвитку молодших школярів у процесі навчання музики»* — особистісно-креативний розвиток молодших школярів розглянуто як вагому складову мистецької освіти і становлення громадянина, здатного до майбутньої творчої діяльності, актуалізовано роль інтеграції предметів художньо-естетичного циклу та значення музичного мистецтва у загальному психічному, фізіологічному, інтелектуальному розвитку дітей.

Глибокий аналіз наукових джерел дозволив виявити різні підходи до тлумачення понять «особистість», «креативність», «творчість» вітчизняними та зарубіжними дослідниками, встановити їх взаємозалежність, виділити значення креативності з позицій її спрямованості на адаптацію і соціалізацію особистості, запропонувати авторське визначення особистісно-креативного

розвитку молодшого школяра, під яким розуміється становлення учня як соціальної істоти, здатної на основі засвоєних мистецьких знань, набутого досвіду до музично-творчої діяльності та конструктивного, нестандартного мислення, що забезпечує створення нового (с. 63).

Структуру досліджуваного феномену складають емоційно-мотиваційний, когнітивно-пізнавальний, діяльнісно-креативний та поведінково-творчий компоненти. Концептуальною основою для розв'язання проблеми особистісно-креативного розвитку молодших школярів дисертанткою визначено діяльнісний, особистісний, інтегративний, рефлексивний підходи.

У другому розділі — *«Методичні засади особистісно-креативного розвитку молодших школярів у процесі навчання музики»* — обґрунтовано основні принципи, які в єдності з визначеними педагогічними умовами забезпечують ефективність особистісно-креативного розвитку молодших школярів.

На особливу увагу заслуговує авторська методика особистісно-креативного розвитку молодших школярів у процесі навчання музики, що включає групи методів спрямованих на розвиток емоційно-мотиваційної сфери; вокально-хорових навичок і мислення; навичок творчої діяльності; соціально-поведінкової сфери; оцінювання і самооцінювання; контроль і самоконтроль; інтегроване навчання тощо.

Схвальним є те, що у виборі і розробці методів враховувалися дослідження психологів щодо вікових особливостей молодших школярів: психологічних новоутворень, розвитку особистісних якостей, закономірностей психічного розвитку, що впливають на процес означеної навчальної діяльності.

Реалізацію розробленої моделі особистісно-креативного розвитку молодших школярів у процесі навчання музики описано дисертанткою у третьому розділі дослідження — *«Експериментальне дослідження особистісно-креативного розвитку молодших школярів у процесі навчання музики»*, в якому представлено досконало розроблений критеріальний апарат (ступінь емоційно-мотиваційної спрямованості молодших школярів до

самостійної продуктивної музично-творчої діяльності; міра здатності до сприймання і осмислення мистецьких явищ; міра здатності до застосування набутих інтегрованих знань, умінь і навичок у практичній творчій діяльності; ступінь вираженості адекватності сприйняття та моделювання нестандартних схем поведінки і спілкування у творчому процесі), а також результати діагностики та впровадженої поетапної формувальної методики, що охоплювала мотиваційно-адаптаційний, операційно-евристичний, результативно-креативний етапи.

Цікавим і ефективним у контексті вікових особливостей молодших школярів видається застосування методів емоційного осягнення художнього образу у контексті інших видів мистецтва у поєднанні з методом осягнення глибини художніх образів музичних творів, методів аналізу-інтерпретації живописної та музичної «палітри» художніх творів, розігрування придуманих історій, ігор-інсценізацій, а також виконання ігор-імпровазацій з елементами танцю.

Отримані результати формувальної методики наприкінці експерименту показали значне підвищення рівня особистісно-креативної розвиненості учнів ЕГ, що свідчить про ефективність запропонованої поетапної методики.

Детальне вивчення матеріалів дисертації дозволяє зробити висновок: тема дисертації розкрита, завдання виконано, робота є актуальним завершеним науковим дослідженням, відповідає встановленим вимогам щодо дисертаційних праць третього освітньо-наукового рівня.

5. Повнота викладу результатів дисертації в опублікованих працях.

Матеріали та результати дослідження представлено у 9 науково-методичних публікаціях (8 — одноосібні, 1 — у співавторстві), з яких 4 одноосібні статті опубліковано в наукових фахових виданнях України з педагогіки, 1 — у зарубіжному науковому виданні.

6. Дискусійні положення та зауваження до дисертації.

Відзначаючи наукове і практичне значення представленої роботи, вважаємо за потрібне висловити ряд зауважень/побажань дискусійного

характеру.

1. Звертаючись у ході дослідження до таких категорій, як «особистість», «розвиток», «творчість», «музична творчість», «продукт творчої діяльності» тощо, автор, відзначаючи складність і багатовимірність цих понять, слушно наводить приклади суперечливості у визначеннях, але не розкриває їх власне розуміння. Бажано було б зазначити, який зміст автор вкладав у ці поняття в ході методологічного аналізу?

2. Позитивно оцінюючи проведений автором теоретичний аналіз досліджуваної проблеми, потрібно зауважити, що у процесі розгляду педагогічних ідей креативного розвитку і творчої діяльності молодших школярів недостатньо розкрито особливості наукового доробку зарубіжних вчених (Е. Клапаред, Е. Мейман, В. Штерн, Дж. Брунер). На нашу думку, використання ідей вказаних науковців сприяло б розширенню можливостей вирішення означеної проблеми в галузі вітчизняної освіти.

3. Вважаємо, що у дослідженні доцільно було б ґрунтовніше проаналізувати розвиток вольових якостей дітей молодшого шкільного віку, важливих для навчання музики, що впливає на ефективність їх особистісно-креативного розвитку в даній галузі мистецької освіти.

4. На нашу думку, варто було б ширше розкрити розуміння внутрішнього потенціалу особистості з позицій розвитку її здібностей, що надало б змогу визначити ціннісні орієнтири для цілеспрямованого формування креативності у молодших школярів під час їх музичного навчання.

5. У формувальній методиці особистісно-креативного розвитку молодших школярів представлені різноманітні ігрові методи. Бажано було б всебічніше розкрити застосування ігор-імпровазацій саме для цієї вікової категорії.

Висловлені зауваження/побажання, які мають дискусійний та рекомендаційний характер, не впливають на загальну позитивну оцінку проведеного наукового дослідження, високий рівень якого підтверджується актуальністю теми, змістовністю та достовірністю отриманих результатів.

7. Загальні висновки. Дисертація Хоу Їмей «Методика особистісно-креативного розвитку молодших школярів у процесі навчання музики» є актуальним, самостійним, завершеним дослідженням, що має теоретичне і практичне значення. Враховуючи, що результати дисертації засвідчують беззаперечну актуальність, новизну, теоретично-практичну цінність і можуть бути використані для подальших досліджень з питань мистецької освіти школярів, вважаємо, що дисертаційна робота відповідає вимогам пунктів 9, 11-14 Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567 (зі змінами, внесеними згідно з Постановами Кабінету Міністрів України № 656 від 19.08.2015, № 1159 від 30.12.2015, № 567 від 30.12.2015, № 943 від 20.11.2019, № 607 від 15.07.2020) та Порядку проведення експерименту з присудження доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 167 від 06 березня 2019 р., а її авторка — Хоу Їмей — заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 01 — Освіта/Педагогіка за спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво).

04.01.2022 р.

Офіційний опонент:
доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри теорії та історії
музичного виконавства Національної
музичної академії України
імені П. І. Чайковського

Д. Г. Юник

Проректор з наукової роботи
Національної музичної академії
України імені П. І. Чайковського

А. Я. Скорик

Підпис **Д. Г. Юник**
А. Я. Скорик
 Засвідчую: начальник загального відділу
 Національної музичної академії
 України імені П. І. Чайковського